

*Т. Г. Кубах,
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”*

ВПЛИВ КРЕДИТНОГО РИНКУ НА ФІНАНСОВУ БЕЗПЕКУ ДЕРЖАВИ

Питання фінансової безпеки, як елемента національної безпеки є важливим для будь якої країни протягом усього періоду її існування. Але особливої актуальності набуває дане питання в умовах інтеграції фінансового ринку взагалі, та кредитного ринку зокрема до світового фінансового простору.

Кредитний ринок як складова ринку капіталу, має досить суттєвий ступінь впливу на фінансову безпеку держави.

Детальний аналіз кредитного ринку дозволив виявити, що за період 2000–2010 роки загальна частка кредитів по відношенню до ВВП зростає майже у 5 раз. А частка кредитного портфелю в активах з 2006 року перевищила максимально допустиму позначку у 65 %, в наслідок перевантаження банків позиками відбулося погіршення не тільки результатів їх діяльності, а й виникла загроза для фінансової безпеки держави. Водночас якість кредитного портфелю і темпи зростання обсягів кредитування призвели до дестабілізації не тільки ринку капіталу та фінансової системи, а й негативно вплинули на соціально-економічний стан держави.

Зауважимо, що як в структурі довгострокових так і короткострокових кредитів, більшу частку займають кредити видані юридичним особам, але їх частка на кінець аналізованого періоду значно зменшилась. Але спостерігається перевищення темпів збільшення обсягів споживчого кредитування над темпами зростання кредитування реального сектору економіки. За таких обставин, по суті всі зовнішні запозичення банків йшли насамперед на кредитування споживчих витрат (в основному на придбання імпортової побутової техніки та автомобілів), а також на іпотечне кредитування.

Починаючи з 2006 року банківська система України має тенденцію до надмірної кредитної експансії. Зворотною стороною є погіршення якості кредитного портфелю. Водночас стрімке зростання обсягів кредитування утрудняє моніторинг якості кредитного портфеля банку через його швидку зміну.

Банківська криза засвідчила неспроможність банківської системи трансформувати заощадження у інвестиції. Саме недостатність обсягів кредитування інвестиційних проектів в силу низької капіталізації вітчизняних банків, небажання банків з іноземним капіталом та ряд інших факторів призвели до падіння конкурентоспроможності економіки України. Значною проблемою є також те, що дві третини кредитів, наданих фізичним особам, – це кредити в іноземній валюті. При цьому 70 % валютних кредитів було надано найбільшими банками України, в структурі яких переважають банки з іноземним капіталом, ще 12 % – банками II групи.

Привертає увагу на себе й той факт якщо станом на 01.10.2008 питома вага кредитів виданих банками з іноземним капіталом становила 55,5 % від загального обсягу виданих кредитів, то вже на кінець 2010 року вона становила 49,7 %. Погіршення якості кредитного портфелю, високі кредитні ризики, відсутність довгострокового капіталу, зниження довіри населення України до банківської системи, неефективні стандарти кредитування, ризик політичного втручання в роботу регулятора, змусило найбільші банки України, які на 50 %, контролюються іноземним капіталом, переглянути кредитну політику, а деякі з них продати свої структурні підрозділи в Україні.

На жаль, в Україні відсутні ефективні механізми, які б перешкоджали, по-перше, надмірному запозиченню коштів на світових ринках корпоративним сектором економіки, а по-друге, – кредитуванню в іноземній валюті на внутрішньому ринку.

За класифікацією МВФ рівень доларизації у державі можна вважати помірним, якщо він становить менше 30 %. Таким чином, Україна потрапляє до списку країн із високим рівнем доларизації. Отже можемо говорити, що на рівні з національною валютою, іноземна валюта стає засобом платежу та заощаджень. Національним банком для регулювання грошового обігу в державі, є малоефективними, оскільки бівалютна система на них не реагує.

Кредитний ринок, як джерело ресурсів відіграє значний вплив на фінансову безпеку держави. І основною загрозою для фінансової безпеки держави стала кредитна політика банків з іноземним капіталом, які розпочали бум доларових кредитів, в наслідок чого виникла “мільна бульбашка” на ринку нерухомості України та загострились соціально-економічні проблеми в Україні.

Отже в сучасних умовах інтеграції України до світового фінансового простору особливої актуальності набуває питання впливу регулятора на розвиток кредитного ринку зокрема та банківської системи взагалі з метою нівелювання загроз для фінансової безпеки держави.